

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามในการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์แม่น้ำปัตตานี :
 ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการรับรู้ปัญหาสภาพแวดล้อมของ
 ชุมชน 2. เพื่อศึกษาถึงหลักปฏิบัติศาสนาอิสลามในการส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม 3. เพื่อศึกษา
 ความสำคัญต่อการเสริมสร้างองค์การทางสังคมในการรักษาสิ่งแวดล้อม 4. เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาท
 ของชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานีต่อการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์แม่น้ำปัตตานี 5. เพื่อศึกษาความคิดเห็น
 ของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการดำเนินกิจกรรมของชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
 ครั้งนี้คือผู้นำศาสนาอิสลามที่มีภูมิลำเนาอยู่ริมแม่น้ำปัตตานี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยใช้
 วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 15 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยหลักตรรกวิทยาควบคู่กับบริบท
 และใช้สถิติเชิงพรรณนามาประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งทางศาสนาอิสลามเป็นโต๊ะอิหม่าม และวิชาการศาสนา มีอายุ
 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีสถานภาพสมรส และอยู่รวมกันทั้งหมด ระดับการศึกษา เกินครึ่ง
 หนึ่งจบระดับปริญญาตรี และมีอาชีพรับจ้าง มีจำนวนบุตรอยู่ระหว่าง 6 - 8 คน

2. การรับรู้ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดยะลา (1) ปัญหาด้านขยะ กลุ่ม
 ตัวอย่างเห็นว่า สาเหตุของปัญหา เกิดจากไม่มีที่ทิ้งขยะหรือมีแต่ไม่ครบถ้วนทุกครัวเรือน ส่วน
 ผลกระทบของปัญหา มีความคิดเห็นว่า ทำให้แหล่งน้ำและชุมชนสกปรก และแนวทางแก้ไข
 มีความคิดเห็นว่า ควรจัดทำที่ทิ้งขยะให้ครบถ้วน และ ควรมีการจัดระเบียบขังขยะในด้านการทิ้งขยะ
 และจัดให้การอบรมและปรึกษาคนในชุมชน (2) ปัญหาด้านน้ำเสีย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สาเหตุ
 ของปัญหา เกิดจากน้ำเสียที่ปล่อยจากโรงงาน และเกิดจากการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลจากชุมชน

ส่วนผลกระทบของปัญหา มีความคิดเห็นว่า ทำให้มีสารตกค้างในแหล่งน้ำมากที่สุด และแนวทางแก้ไข มีความคิดเห็นว่า ควรจัดสร้างบ่อบำบัดที่ได้มาตรฐาน (3) ปัญหาด้านกลิ่น เสีย กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สาเหตุของปัญหา เกิดจากมีการก่อสร้างโรงงานในชุมชนและ เกิดจากปัญหาขยะและน้ำเสีย ส่วนผลกระทบของปัญหา มีความคิดเห็นว่า ทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค และทำให้สุขภาพจิต และสุขภาพกายเสีย และแนวทางแก้ไข มีความคิดเห็นว่า ควรสร้างระบบการบำบัดที่ได้มาตรฐาน ต้องมีการควบคุมโรงงาน ต้องสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ และต้องมีการจัดระเบียบเกี่ยวกับขยะ

3. หลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลามในการส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าศาสนาอิสลามตระหนักและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มากที่สุด และศาสนาอิสลามถือว่าความสะอาดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของหลักการศรัทธา

4. ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างองค์กรทางสังคมเพื่อส่งเสริมและรณรงค์ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เห็นควรมีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบโดยตรง

5. การเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายทางสังคมอื่น ๆ ในการผลักดันในระบบนโยบายแผนงานหรือข้อบังคับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีโอกาสเข้าร่วม

6. ข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นต่อชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานีของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (1) การรับรู้บทบาทของชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานี กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่งไม่เคยทราบมาก่อนว่ามีการก่อตั้งชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานี (2) ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง มีความสนใจเข้าร่วม (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานี กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ชมรมควรมีการประชาสัมพันธ์และแสดงความจริงใจในการทำงานกับชุมชน และ ชมรมควรเข้ามามีบทบาทในชุมชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะ

รัฐควรสร้างจิตสำนึกในเรื่องความสะอาด และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างองค์กรทางสังคม เพื่อการส่งเสริมและรณรงค์สร้างจิตสำนึกเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชมรมรักษ์แม่น้ำปัตตานีควรจะมีส่วนร่วมและแสดงบทบาทเพื่อการช่วยเหลือชุมชนลุ่มน้ำปัตตานีให้มากยิ่งขึ้น